

30.06.2023

Dr hab. Jacek Mizerka
prof. Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu
Instytut Rachunkowości i Zarządzania Finansami
Katedra Finansów Przedsiębiorstw

Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra Jurija Renkasa w postępowaniu kwalifikacyjnym na stopień doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse

1. Uwagi wstępne

Podstawą mojej recenzji jest pismo prof. dr. Pawła Luli, Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (UEK) z dnia 22.02.2023 r., informujące mnie o powierzeniu mi przez Radę Dyscypliny Ekonomia i Finanse UEK, roli recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dra Jurija Renkasa. Postępowanie prowadzone jest na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r. poz. 574 z późniejszymi zmianami). Oświadczam, że otrzymana przeze mnie dokumentacja umożliwia przeprowadzenie oceny dorobku naukowego, a także dydaktycznego i organizacyjnego dra Renkasa, zgodnie z wymogami, o których mowa w art. 219 ust., pkt 1-3 ww. ustawy, stanowiących, iż stopień doktora habilitowanego może otrzymać osoba, która:

- i. posiada stopień doktora,
- ii. posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny,
- iii. wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną realizowaną w więcej niż w jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

2. Sylwetka Habilitanta

Pan Jurij Renkas ukończył z wyróżnieniem kierunek Rachunkowość i Audyt w Żytomierskim Państwowym Uniwersytecie Technologicznym w roku 2010, broniąc pracę magisterską pod tytułem Організація внутрішнього контролю (tłumaczenie: Organizacja kontroli wewnętrznej) i uzyskał tytuł magistra w ramach specjalności księgowość i audyt. W 2010 roku, dzięki uzyskaniu stypendium doktoranckiego dla obcokrajowców, przyznanego przez Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej (obecnie Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej (NAWA) p. Renkas mógł rozpocząć trzyletnie studia doktoranckie na Wydziale Zarządzania UEK, które ukończył w roku 2013. W tym samym roku Jurij Renkas ukończył także Studium Doskonalenia Pedagogicznego w UEK, a w

roku 2014 na Wydziale Zarządzania UEK obronił pracę doktorską pt. „Teoria pomiaru kapitału ludzkiego jako podstawa analizy wynagrodzeń w gospodarce Ukrainy”, której promotorem był dr hab. Artur Hołda, prof. UEK. Z dniem 1 października 2012 roku został zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Rachunkowości na Wydziale Zarządzania UEK, a od 1 stycznia 2015 roku pracuje na stanowisku adiunkta w Katedrze Rachunkowości, w Instytucie Zarządzania w Kolegium Nauk o Zarządzaniu i Jakości UEK.

Odebrane wykształcenie oraz praca w UEK miały wpływ na ukształtowanie się zainteresowań naukowych Habilitanta. Według mojej opinii w działalności naukowej dra Renkasa można wyróżnić trzy nurty badawcze:

1. tzw. termodynamiczną teorię kapitału ludzkiego i godziwych wynagrodzeń,
2. problematykę wartości godziwej w kontekście rozwoju teorii rachunkowości,
3. kwestie związane z pomiarem produktywności pracy.

OCENA WYPEŁNIENIA KRYTERIUM ZNA CZNEGO WKŁADU W ROZWÓJ DYSCYPLINY EKONOMIA I FINANSE

Charakterystyka głównego osiągnięcia naukowego

Jako główne osiągnięcie naukowe wynikające z art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) pan dr Jurij Renkas przedstawił monografię autorską pod tytułem „Termodynamiczny model pomiaru kapitału ludzkiego w zastosowaniach do kształtowania wynagrodzeń za pracę”. Publikację należy zaliczyć do pierwszego nurtu zainteresowań naukowych Habilitanta. Monografia ta składa się z pięciu rozdziałów. W rozdziale pierwszym Autor podejmuje próbę uzasadnienia tezy, według której fundamentalne prawa przyrody odkryte przez nauki przyrodnicze, w szczególności zasady termodynamiki, stanowią odpowiednią podstawę teoretyczną dla rozwoju nauk ekonomicznych. Zdaniem Habilitanta zasady termodynamiki pozwalają „pogłębić zrozumienie natury kapitału”. Ponadto Habilitant wskazuje na niezwykle rolę stałych w teoriach naukowych, które to stałe powinny być wyznaczone empirycznie. Zdaniem dra Renkasa taka stała występuje również w naukach ekonomicznych („Ta wielkość kontroluje godziwe wymiary płac, cen, stóp zysku, jest wielkością referencyjną dla stóp dyskontowych i procentowych. por. s. 47). W rozdziale drugim Autor forsuje tezę, iż istnieje analogia między zasadą dualizmu w rachunkowości, a zasadą zachowania energii i masy w fizyce. Jego zdaniem wraz z rozwojem nauki o energii powstały warunki do rozwoju teorii kapitału. Habilitant rozwija teorię kapitału opierając się na koncepcji M Dobiji (2006), który oparł tę teorię na założeniu, że kapitał jest zdolnością do wykonywania pracy. Przedstawiony model kapitału K wyrażający się równaniem:

 2

$$K_{t,p,s,m} = K_0 e^{(p-s+m)t}, \quad (1)$$

gdzie:

K_0 – wartość kapitału początkowego,

p – stała ekonomiczna potencjalnego wzrostu; $p=8\%$,

s -tempo naturalnego, spontanicznego rozpraszania kapitału,

m – tempo przyrostu kapitału na skutek wykonywanej pracy,

zdaniem Habilitanta, stosuje się także do organizmów żywych, których cechą charakterystyczną jest to, że „ich procesy życiowe działają według zasad pracy silnika cieplnego” (sic! s. 79). W modelu wzrostu kapitału przyjęto założenie o istnieniu kapitału początkowego, co motywowane jest niemożliwością tworzenia kapitału ex nihilo, co jest zgodne z pierwszą zasadą termodynamiki

Z tych przesłanek dr Renkas wyprowadza wniosek, iż zasady termodynamiki znajdują zastosowanie w rozważaniach nad kapitałem ludzkim. Rozdział trzeci poświęcony został zastosowaniu „konceptu termodynamicznego” do rozważań nad kapitałem ludzkim i wyprowadzenia formuły pozwalającej na oszacowanie godziwych wynagrodzeń. Pojawia się tutaj wersja równania (1) odnośnie do kapitału ludzkiego, przy czym Autor twierdzi, że „po zniwelowaniu rozpraszania (-s) pracą i opieką (m), ostatecznie na wzrost kapitału ludzkiego ma wpływ stała potencjalnego wzrostu (p)” (por. s.80), która, jego zdaniem, wynosi 8% rocznie. Autor przedstawia „termodynamiczny” model kapitału ludzkiego osoby pracującej z uwzględnieniem skapitalizowanych kosztów utrzymania i edukacji oraz czynnika wzrostu doświadczenia z upływem lat pracy. Swoje wywody ilustruje obliczeniami przyrostu wartości kapitału ludzkiego oraz obliczeniami odnośnie do wysokości wynagrodzenia godziwego oraz płacy minimalnej. Rozdział trzeci kończy się symptomatycznym stwierdzeniem, iż stała ekonomiczna (p) znajduje zastosowanie w każdym z rozważanych przypadków. Na potwierdzenie tej tezy w rozdziale czwartym Habilitant przytacza wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na terenie Ukrainy. Autor twierdzi, że uzyskał wysoką zgodność płac oczekiwanych i minimalnych z płacami ustalonymi na podstawie modelu teoretycznego („termodynamicznego”). Dodatkowo Autor zamieścił także wyniki oczekiwań płacowych osób poszukujących pracy na Ukrainie uzyskane za pomocą oszacowanego modelu ekonometrycznego (modelu regresji krokowej wstecznej). Ponadto w tym rozdziale Habilitant przedstawia zastosowanie stałej ekonomicznej p (8%) do oszacowania kosztów i wyników procesu wytwórczego, co pozwala, jego zdaniem, na opracowanie funkcji aktywności ekonomicznej (FAE). Istotną rolę w tych rozważaniach pełni wskaźnik zwrotu z aktywów (return on assets- ROA), którego wartość wg Habilitanta wynosi 8% w skali roku. Zdaniem Autora „termodynamiczna” teoria kapitału ludzkiego i godziwych wynagrodzeń oraz funkcja aktywności ekonomicznej uprawniają do przedstawienia propozycji raportu ukazującego poziom opłacania kapitału ludzkiego pracowników

zatrudnionych w konkretnej jednostce gospodarczej. Propozycja takiego raportu jest przedstawiona w końcowej części rozdziału czwartego. W pierwszej części rozdziału piątego Autor podjął próbę przedstawienia rozwoju koncepcji kapitału ludzkiego. Swoje rozważania starał się osadzić w kontekście rozwoju metodologii nauki odwołując się do poglądów Imre Lakatosa będących kompromisem między falsyfikacjonizmem Poppera a teorią rewolucji naukowych Kuhna. Ta część opracowana została na podstawie Metodologii ekonomii M Blauga (Blaug 1995)¹. Zdaniem Habilitanta zwrot ku "bogatszemu w treść oraz bardziej postępowemu programowi badawczemu" w zakresie kapitału ludzkiego nastąpił dzięki uwzględnieniu zasady dualizmu oraz pierwszej i drugiej zasady termodynamiki/ W części drugiej tego rozdziału przedstawione zostały makroekonomiczne konsekwencje rozwoju „termodynamicznej teorii kapitału”.

Czy główne opracowanie przedstawione przez Habilitanta stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse?

Na wstępie tej, bardziej ocennej części recenzji pragnę wyrazić zdumienie postawą Autora prezentowaną w tej monografii. Jak mi się wydaje właściwym nastawieniem badacza w stosunku do badanego „odcinka” rzeczywistości powinna być pokora, co powinno się przejawiać w ostrożnym formułowaniu konkluzji i syntez. Tymczasem już od początku tekstu znajdujemy bardzo daleko idące, kategoryczne sformułowania, że wspomnę choćby tytuł podrozdziału 1.2. „Teoria silnika cieplnego łącznikiem nauk przyrodniczych i ekonomicznych” Nadto z treści tego podrozdziału możemy się dowiedzieć, że „przesłanką do formułowania nowych teorii ekonomicznych stało się odkrycie na przełomie XXI wieku pierwszej stałej ekonomicznej” (por. s. 24). Cała publikacja jest pełna tego typu stanowczych konstatacji. Ja nie zamierzam polemizować z każdym takim stwierdzeniem, lecz skupię się na podstawowych elementach „termodynamicznego modelu kapitału”. Moją ocenę wkładu Habilitanta w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse sprowadzam do trzech kwestii :

1. ram teoretycznych i luki badawczej,
2. zastosowanych metod badawczych,
3. wniosków i ogólnych ustaleń

Ad 1) Praca ta oparta jest na założeniu, że rachunkowość jest subdyscypliną wiedzy, którą można zaliczyć do kategorii *science*. Oznacza to, że pod adresem rachunkowości, czy też w ogóle pod adresem nauk ekonomicznych, zgłaszany jest postulat, by odkrywały one prawa analogiczne do praw rządzących naturą. Aby takie prawa istniały musiałyby się cechować uniwersalnością (inaczej bezwyjątkowością), ścisłością, i niebanalnością, co jednak nie ma miejsca. (por. Czerwiński, 1996)² Rachunkowość jest

¹ Blaug, M., 1995. Metodologia ekonomii, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa s.303-321

² Czerwiński, Z.,1996. Czy ekonomia jest nauką?, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 1.

4

nauką społeczną, a więc nauką odnoszącą się do zjawisk społecznych, w szczególności gospodarczych, które nie podlegają prawom fundamentalnym, jak to ma miejsce w odniesieniu do zjawisk np. fizycznych. Tymczasem dr Renkas twierdzi, że w rachunkowości obowiązują fundamentalne prawa analogiczne do praw obowiązujących w naukach przyrodniczych. Odnosi się to w szczególności do kategorii kapitału. Mając na uwadze abstrakcyjny charakter kapitału, Habilitant stwierdza, że kapitał musi podlegać zasadom termodynamiki (por. s.12). Na potwierdzenie tej tezy dr Renkas przytacza wyniki badań zespołu badaczy, którzy podzielają jego pogląd. Według mojej opinii ani wyniki B. Kurka (2012), choćby ze względu na ograniczony zakres czasowy, ani M. Dobiji, wskazujące na zgodność „podejścia termodynamicznego” z ustawą o płacy minimalnej w USA (sic!) (por. s. 48), tudzież inne wyniki (por. s. 46) nie stanowią uzasadnienia dla koncepcji przeniesienia idei praw fundamentalnych na grunt nauk społecznych.

Konsekwencją przyjęcia tezy, iż zjawiskami gospodarczymi rządzą prawa fundamentalne jest, według słów Autora, „odkrycie stałej ekonomicznej” (por. s.46). Zdecydowanie przeciwstawiam się koncepcji stałej ekonomicznej. Dla uzasadnienia mojego stanowiska przytaczam opinię metodologów, F. Neala, R. Shone’a, którzy explicite wyrażają pogląd, że w zagadnieniach natury gospodarczej nie ma odpowiednika stałej fizycznej, tak charakterystycznej dla zależności fizycznych. Jeśli ekonomiści przedstawiają zależność między wielkościami ekonomicznymi w formie równania, czy też nierówności, to parametry w równaniu lub nierówności pozostają na określonym poziomie tylko przez stosunkowo krótki czas i zmieniają się gdy tylko okoliczności ulegają zmianie (Neal, Shone 1982)³.

O wadliwości koncepcji „stałej ekonomicznej” mogą też świadczyć założenia upraszczające przyjmowane przez Autora. Według mnie są to założenia przyjmowane niejako na siłę, po to aby uprawomocnić tę koncepcję także przez odwołanie się do wyników badań empirycznych. Przykładem takiego podejścia jest założenie, iż praca i zarządzanie w modelu zysku nawiązującym do równania (1), wyrażone zmienną m , niwelują ubytki kapitału spowodowane jego „naturalnym rozproszeniem” (sic!) odzwierciedlonym przez zmienną s (por. s. 50-52). Podobną wątpliwość można wyrazić w odniesieniu do opisu kształtowania się kapitału ludzkiego przedstawionego na stronach 82-86. Według Habilitanta w tym przypadku rozpraszanie kapitału (s) jest niwelowane pracą i opieką (rodziców i społeczeństwa) wyrażoną zmienną m .

Kolejna wątpliwość pojawia się w odniesieniu do zjawiska inflacji. Jak przy akceptacji tezy o istnieniu stałej ekonomicznej należałoby postrzegać problem inflacji? W omawianej monografii niewiele się o tym mówi. Owszem w podrozdziale 1.5 przy okazji omawiania zagadnienia przejawiania się stałej w zyskach, Habilitant stwierdza, że wielkość p (ok. 8%) traktuje się „jako realną stopę zwrotu osiąganą

---

³ F. Neal, R. Shone R., 1982. Proces budowy modeli ekonomicznych, PWN Warszawa 1982, s. 44

na efektywnym rynku”, krytykując przy tej okazji model CAMP (pisownia oryginalna, por. s. 47). Jednak przy omawianiu metody pomiaru kapitału ludzkiego i ustalaniu płacy minimalnej abstrahuje się od problemu inflacji.

O słabości koncepcji stałej ekonomicznej świadczy także prosty eksperyment liczbowy. Otóż nawet jeśli przyjmiemy, że w określonych odcinkach czasu na „podstawie wyników badań można stwierdzić, że w średnich warunkach ryzyka przy technologii i otoczeniu gospodarczym i kulturowym ostatnich 30 lat w średnich warunkach ryzyka wzrost kapitału wynosi 8%”⁴, to jednak sprowadzenie wartości kapitału na odległe w czasie momenty, wskazuje, że kapitał przyjmowałby śmiesznie niską wartość. Przy założeniu, że bezwzględna wartość s jest równa bezwzględnej wartości m , wartość światowego bogactwa, które w roku 2014 wyniosła 1143 biliony USD⁵ ($1,143 \cdot 10^{15}$ USD) w roku 1600 byłaby równa 16,62 USD.

Podsumowując, uważam, że ramy teoretyczne pracy „Termodynamiczny model pomiaru kapitału ludzkiego w zastosowaniach do kształtowania wynagrodzeń za pracę” zostały błędnie określone, a luka badawcza niewłaściwie zidentyfikowana.

Ad 2) Opis i wyniki obliczeń odnośnie do kapitału ludzkiego, wynagrodzenia godziwego, legalnej płacy minimalnej zamieszczone w rozdziale 3 oparte są na „modelu termodynamicznym”. Uznałbym to za walidację modelu *a priori*, gdyż rezultaty obliczeń, mimo iż częściowo oparte na rzeczywistych danych (miesięczne koszty utrzymania- por. s. 83) generalnie wynikają z logiki tego modelu. Jak można przypuszczać weryfikacji modelu dokonuje Autor odwołując się do wybranych danych rzeczywistych. Obliczenia godziwej płacy minimalnej dla USA w roku 2020 zarówno dla wybranych stanów, jak i miast mają prowadzić do stwierdzenia, że naturalny losowy ubytek kapitału ludzkiego, s jest niwelowany przez stopę wzrostu minimalnego wynagrodzenia, p równą 8%. Wyrażam wątpliwość, czy taki rachunek przeprowadzony dla jednego roku jest wystarczającym potwierdzeniem tezy o istnieniu stałej p . Można też postawić pytanie o kształtowanie się stałej p w warunkach wysokiej inflacji, co wymagałoby przeprowadzenia badań z wykorzystaniem szeregów czasowych. Ponadto sam Autor wskazuje, że uzyskana z modelu wartość s nie jest równa 8%, a tylko oscyluje wokół średniej równej 8%. Notabene, czy to nie powinna być średnia ważona liczbą mieszkańców poszczególnych stanów i miast? Nadto, czy równanie 3.19 na s. 101 obrazujące kształtowanie się płacy minimalnej, w którym kapitał początkowy, $K(p)$ pomnożony przez stałą p jest równy wartości oczekiwanej stałej s pomnożonej przez $K(p)$, nie

⁴ Por. Fiedor, P., 2013 Obalenie hipotezy stałej ekonomicznej potencjalnego wzrostu, Zesz. Nauk. UEK, 2013; 920: 23–33

⁵ Por. Raport Banku Światowego: Globalne bogactwo rośnie, ale nierówności pozostają, <https://www.worldbank.org/pl/news/press-release/2018/01/31/poland-world-bank-report-rise-in-global-wealth-but-inequality-persists>

6

świadczy bardziej o stochastycznym charakterze „praw” ekonomicznych niż o ich „charakterze turbodynamicznym”?

Podobne zastrzeżenia można sformułować wobec badań odnośnie do oczekiwań płacowych osób poszukujących pracy w pięciu różnych obwodach Ukrainy w 2019 roku. Przyznam, że jeszcze nie spotkałem opracowania naukowego, w którym wielkość stałej analogicznej do stałych występujących w równaniach opisujących zjawiska fizyczne, uzasadniano by wynikami badań ankietowych.

Podsumowując, stwierdzam, że Autor przeprowadzając badania, z uporem godnym lepszej sprawy, stara się potwierdzić konieczność zastosowania równań termodynamicznych do opisu zjawisk z zakresu ekonomii i finansów. Błędna identyfikacja luki badawczej rzutuje na dobór metod badawczych, które sprowadzają się do szacowania parametrów z góry założonej postaci modelu kształtowania się kapitału ludzkiego. Owszem, Autor posługuje się także metodą regresji krokowej szacując oczekiwane wynagrodzenie pracownika na Ukrainie, czy nawet metodą iteracji prostej Banacha dla oszacowania stałej p . **Trudno mi jednak uznać podejście metodyczne Autora za wkład do rozwoju dyscypliny ekonomia i finanse.**

Ad 3) Na temat poziomu refleksji naukowej Autora wypowiem się przytaczając niektóre sformułowania zaczerpnięte z recenzowanej książki. O poziomie tej refleksji świadczy między innymi stwierdzenie na s. 30 „...zastosowanie wiedzy o silniku cieplnym i działaniu drugiej zasady termodynamiki w teoriach ekonomicznych, wyprowadza je na zupełnie nowy poziom”. Z kolei na s. 46. Habilitant wskazuje na obiektywny charakter stałej p stwierdzając, iż „Na istnienie stałej w naukach ekonomicznych wskazały fundamentalne prawa w niej rządzące”. Dalej jednak stwierdza, że „praktyczne znaczenie ma ona pod warunkiem, że decydenci posługują się teorią naukową, a nie stosują arbitralny proces decyzyjny”. Ktoś zatem mógłby zapytać jaka to stała, która zależy od arbitralnych decyzji? Zasadniczo nie ma żadnych przeciwwskazań do wyprowadzenia analogii z jakiegokolwiek pary kategorii. Mimo, że w poszukiwaniach o charakterze poznawczym, czy też dla celów praktycznych dopuszcza się konstrukcje oparte na ulotnych i dość odległych podobieństwach, to jednak stwierdzenia odnoszące się do „poprawnych” teorii, porównujące te teorie odnoszące się do zjawisk ekonomicznych z lakierem, który powstrzymuje korozję, czy też z dobrym odżywianiem (por. s. 203), wydają się także zbyt daleko idące.

Książka, którą Habilitant przedstawił jako główne osiągnięcie zawiera uogólnienia, które sprowadzają się do stwierdzenia, iż „...pogłębiona analiza zasady dualizmu ujawniła konieczność uwzględnienia zasad termodynamiki w odniesieniu do kategorii kapitału i zysku” (por. s. 197). W mojej opinii uogólnienia te są całkowicie nieuzasadnione. Habilitant posługuje się również argumentem, iż włączenie zasad termodynamiki do badań ekonomiczno-społecznych „jest już widoczne”, powołując się między

7

innymi na artykuł „The Need to Reintegrate the Natural Sciences with Economics”⁶ (por. s.203). Jednak autorzy tego artykułu bynajmniej nie twierdzą, że kategorie ekonomiczne kształtują się zgodnie z zasadami termodynamiki, lecz stwierdzają, że współczesna ekonomia poświęca jedynie marginalną uwagę pierwszemu i drugiemu prawu termodynamiki i postulują uwzględnienie energii w funkcji produkcji. Podsumowując, trudno mi zaakceptować wnioski i ogólne ustalenia przedstawione przez Habilitanta.

Formułując moją opinię muszę także uwzględnić fakt, że „termodynamiczny model pomiaru kapitału ludzkiego” nie został dostatecznie dogłębnie przedyskutowany na liczących się międzynarodowych forach prezentujących wyniki badań naukowych z zakresu ekonomii, czy finansów. Trudno mi bowiem uznać za rzetelne, czasopismo typu Proceedings Proceedings of the 37th International Business Information Management Association Conference (IBIMA) (por. zarzuty nierzetelności przedstawione w Radośniński (2021)⁷). Ostatecznie, mając na uwadze negatywną opinię odnośnie do poprawności identyfikacji luki badawczej, zastosowania metod badawczych oraz formułowania wniosków, stwierdzam, że praca „**Termodynamiczny model pomiaru kapitału ludzkiego w zastosowaniach do kształtowania wynagrodzeń za pracę**” nie stanowi znacznego wkładu w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse.

Ocena pozostałego dorobku publikacyjnego

Pan Jurij Renkas jest autorem albo współautorem licznych publikacji. W ramach głównego nurtu określonego przez Autora mianem termodynamicznej teorii kapitału ludzkiego i godziwych wynagrodzeń, można się doliczyć aż 35 opracowań. Jednakże w dużym stopniu zawierają one podobne albo nawet te same treści, co omówiona wcześniej monografia. Artykuł “The thermodynamic principles as the theoretical basis of fair remuneration” napisany we współautorstwie z M. Dobiją (International Journal of Physical Research, 9 (1) (2021) 1-6) oprócz uzasadnienia „zasadniczej roli termodynamiki w rozwiązywaniu problemów ekonomicznych” zawiera wyniki tych samych badań, które zostały zamieszczone w omówionej monografii na stronach 103-104. Podobne treści zawiera artykuł tych samych autorów pt. “How the inclusion of thermodynamic principles recovers economic sciences” zamieszczony w International Journal of Accounting and Economics Studies (9 (2) (2021o) 21-31). Trudno też oprzeć się wrażeniu przy lekturze kolejnych artykułów z tego nurtu badawczego, że cały czas poruszamy się w obszarze tych samych zagadnień, dla których uzasadnienie empiryczne stanowią te same badania. Zarzut powielania tych samych albo podobnych treści niestety się uprawdopodobnia, jeśli spojrzysz się na terminy pojawiania się publikacji. Otóż z informacji zamieszczonych przez Habilitanta w

⁶ Hall, C., Lindenberger, D., Kümmel, R., Kroege, T., Eichhorn, W., 2001, „The Need to Reintegrate the Natural Sciences with Economics”, *BioScience* Vol. 51 No. 8

⁷ Radośniński, E., Punkty na sprzedaż, 2021 Forum Akademickie, 3. S.

pliku KOPIE PUBLIKACJI Z PODZIAŁEM NA GŁÓWNE OBSZARY BADAWCZE PRZEDSTAWIONE W AUTOREFERACIE, wynika, że w roku 2021, w ramach głównego nurtu badawczego ukazało się aż siedem publikacji jego autorstwa albo współautorstwa. Jeszcze raz chciałbym podkreślić, iż w mojej opinii, żadna z tych publikacji nie ukazała się w liczącym się, międzynarodowym czasopiśmie naukowym z zakresu finansów, czy rachunkowości.

Drugi nurt badawczy wyróżniony przez Habilitanta pt. Rozwój współczesnej teorii rachunkowości w kontekście kształtowania wartości godziwej zawiera 14 opracowań. W tym przypadku również mamy do czynienia z licznymi publikacjami, które ukazały się w ostatnich latach. W ramach tego nurtu dr Renkas opublikował pięć artykułów w roku 2020, co w połączeniu z publikacjami z pierwszego nurtu badawczego daje aż osiem publikacji w tymże roku. Ponownie część tych artykułów powieli treści poświęcone „termodynamicznej teorii kapitału”, uprzednio już opublikowane. Jeden artykuł z tego zestawu, „Czy rachunkowość jest nauką naturalną?” został opublikowany w nieco bardziej liczącym się czasopiśmie, a mianowicie w *Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości* (70 pkt. wg ministerialnego wykazu czasopism). Autorzy (M. Dobija i J. Renkas) nie omieszkali zamieścić de facto anglojęzycznej wersji tego artykułu pt. Accounting among the Natural Sciences, w czasopiśmie: *Modern Economy*. W ramach drugiego nurtu Habilitant porusza także inne zagadnienia. Zajmuje się problematyką szacowania wartości godziwej przy wycenie bilansowej lokat zawierających akcje notowane na giełdzie (*Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 2019, tom 105, nr 161, s. 31–46). Mimo odwołania się do „termodynamicznej teorii kapitału”, i dość osobliwej konstatacji, iż „wycena polega na określeniu miary kapitału w danym rodzaju aktywów”, to metoda ustalania bilansowej wartości godziwej jest dość oryginalna. W tym nurcie badawczym ujęte zostały także publikacje odnoszące się kapitału ludzkiego i ekonomiki pracy. Na podkreślenie zasługuje jednak fakt, iż w dużym stopniu publikacje te są efektem współpracy międzynarodowej, w której Habilitant uczestniczył. **Oznacza to, że dr Jurij Renkas wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w zagranicznych instytucjach naukowych.** Kolejny nurt badawczy, to opracowania dotyczące wskaźnika produktywności pracy jako miernika rozwoju ekonomicznego państwa i jednostki gospodarczej. Grupa ta zawiera siedemnaście publikacji. W ramach tej grupy ujęto m.in. cztery opracowania opublikowane w roku 2021. Jednym z wiodących tematów podnoszonych opracowaniach z tej grupy jest zagadnienie wykorzystania zaproponowanej przez Habilitanta, we współpracy z M. Dobiją, funkcji aktywności ekonomicznej (opisanej także w podstawowej monografii), w budżetowaniu. Zdaniem Autorów funkcja ta odwzorowuje „naturalne procesy produkcyjne, które mogą zostać sprzężone w tradycyjny rachunek kosztów. Trudno mi jednak wyobrazić sobie zastosowanie tego podejścia w procesie budżetowania ze względu na oparcie tej metody na „koncepcji termodynamicznej”, w tym w szczególności, ze względu na wykorzystanie tzw. stałej ekonomicznej (8%/rok). Do tego nurtu badawczego Autor zaklasyfikował również opracowania

poświęcone kapitałowi ludzkiemu, produktywności pracy i płacy minimalnej. U podstaw omawianych przez Habilitanta zagadnień w tych opracowaniach, leży błędny „termodynamiczny model pomiaru kapitału ludzkiego”.

Dwie z trzech publikacji wykazanych przez Autora w grupie opracowań odnoszących się do istoty czasu w kontekście „termodynamicznej natury kapitału”, a mianowicie: Study on Thermodynamic Constant of Time Passage. [w:] Purenovic J. (red.), *Research Trends and Challenges in Physical Science*. Vol. 6, Hooghly; London: Book Publisher International oraz Thermodynamic constant of time passage, *International Journal of Physical Research*, vol. 9, no. 2, trudno zaliczyć do publikacji z zakresu dyscypliny *ekonomia i finanse*. Z kolei opracowanie “The Thermodynamic Nature of Time and Economic Income” oparte jest na błędnej “termodynamicznej” koncepcji wzrostu.

Moja ocena pozostałego dorobku publikacyjnego niestety nie może być pozytywna ze względu na:

1. oparcie większości dociekań naukowych na błędnej w odniesieniu do dyscyplin: ekonomia i finanse oraz zarządzanie i nauki o jakości, „koncepcji termodynamicznej”,
2. powielanie tych samych, albo podobnych treści w zbyt licznych publikacjach,
3. publikowanie artykułów w niezbyt liczących się czasopismach z zakresu ekonomii i finansów oraz zarządzania.

Uwagi na temat pozostałego dorobku naukowego (kierowanie projektami badawczymi oraz udział w takich projektach, nagrody za działalność naukową, referaty na konferencjach); cytowania.

Od momentu uzyskania stopnia doktora Pan dr Jurij Renkas kierował siedmioma projektami badawczymi typu grant dla młodych naukowców. Źródłem finansowania sześciu projektów było polskie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a jeden z projektów był finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego Federacji Rosyjskiej oraz Saint Petersburg State University of Economics. Habilitant uczestniczył także w dwóch projektach badawczych w ramach Programu POTENCJAŁ Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. W latach 2019-2020 dr Jurij Renkas w ramach współpracy sieciowej kierował pracą międzynarodowego zespołu badawczego łączącego pracowników naukowych z Litwy (Vilnius University, Vytautas Magnus University), Polski (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), Federacji Rosyjskiej (Narodowy Uniwersytet Ekonomiczny w Sankt-Petersburgu, Dalekowschodni Uniwersytet Federalny, Państwowy Uniwersytet w Orenburgu, Państwowy Uniwersytet w Vologodsku, Państwowy Uniwersytet Techniczny w Novosibirsku) oraz Białorusi (Białoruski Narodowy Uniwersytet Ekonomiczny). Celem projektu było przeprowadzenie prac badawczych, w wyniku których zostały przedstawione propozycje udoskonalenia systemu wskaźników sprawozdawczości finansowej oraz raportowania niefinansowego, sporządzania sprawozdań finansowych przez małe i średnie przedsiębiorstwa, a także zalecenia dotyczące przeprowadzania rewizji

finansowej w warunkach transformacji cyfrowej. Pan dr Renkas wygłosił 31 referatów na konferencjach naukowych, z czego 23, na międzynarodowych konferencjach za granicą. W roku 2022 Habilitant otrzymał nagrodę za wkład w badania naukowe odnoszące się do gospodarki Ukrainy przyznaną przez kapitułę, w skład której wchodziłi przedstawiciele Academy of Accounting Excellence, Narodowego Banku Ukrainy oraz Kyiv National Economics University named after Vadym Hetman. Ponadto dr Jurij Renkas jest laureatem nagród rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie za działalność naukową. Uzyskał ich sześć, w tym jedną (zespołową) pierwszego stopnia, dwie indywidualne drugiego stopnia i trzy indywidualne trzeciego stopnia.

Zgodnie z wykazem sporządzonym przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie na dzień 17.10.2022 roku łączna liczba cytowani 30 prac autorstwa albo współautorstwa dra Jurija Renkasa wynosi 180.

Uwagi na temat dorobku dydaktycznego i popularyzacyjno-organizacyjnego.

Pan dr Jurij Renkas prowadził liczne zajęcia dydaktyczne na studiach I i II stopnia, głównie na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, w tym także w ośrodku zamiejscowym tego uniwersytetu w Dębicy oraz w szkołach niepublicznych. Zbierał doświadczenie dydaktyczne prowadząc zajęcia w ramach dwudziestu dwóch przedmiotów z zakresu rachunkowości finansowej, zarządczej oraz tematyki związanej z kapitałem ludzkim. Dr Renkas prowadził także seminaria licencjackie i magisterskie. Wypromował 195 prac licencjackich i 39 prac magisterskich. Udzielał się także na studiach podyplomowych. Ponadto prowadził zajęcia dydaktyczne, koła naukowe oraz warsztaty weekendowe w ramach Projektu „Małopolska Chmura Edukacyjna – nowy model nauczania”, który był realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego we współpracy z 8 uczelniami wyższymi, 2 organizacjami pozarządowymi oraz przy współpracy Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Habilitant udzielał się dydaktycznie za granicą w trakcie krótkich pobytów w Ukrainie, Rosji i Danii. Jest bardzo dobrze oceniany przez studentów. Jest również współautorem wraz z prof. dr hab. Natalią Kamordzhanową (Federacja Rosyjska), prof. dr hab. Dmitriem Pankovym (Białoruś), prof. dr hab. Mieczysławem Dobiją (Polska) i dr Julią Smolnikową (Federacja Rosyjska) podręcznika z zaawansowanej rachunkowości finansowej i sprawozdawczości dla studentów studiów magisterskich. Na podkreślenie zasługuje także jego zaangażowanie w dydaktykę na poziomie policealnym. W latach 2013-2014 prowadził w języku polskim, rosyjskim oraz ukraińskim szkolenia, przygotowujące ich uczestników do egzaminu w ramach kwalifikacji zawodowej „Technik rachunkowości”. Dr Renkas udzielał się także jako ekspert wchodząc w skład zespołu eksperckiego powołanego przez Mukachevo State University. Zadaniem zespołu była ocena i przygotowanie

11

dokumentacji roboczej w celu rozpoczęcia prac nad uruchomieniem studiów trzeciego stopnia w Mukachevo State University (Ukraina).

Pan dr Jurij Renkas angażował się w pracę organizacyjną na rzecz Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego APEIRON w Krakowie, a także instytucji zagranicznych, biorąc udział jako członek komitetu organizacyjnego w organizacji pięciu zagranicznych konferencji naukowych oraz dwóch konferencji krajowych. W latach 2014 i 2015 dr Renkas pełnił funkcję sekretarza Komisji Rekrutacyjnej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. W okresie 2016-2020 był członkiem Rady Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. W listopadzie 2022 roku dr Renkas został powołany na stanowisko sekretarza Instytutowego Zespołu ds. Nostryfikacji Dyplomów Ukończenia Studiów Wyższych Uzyskanych za Granicą

Podsumowanie

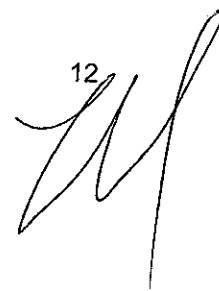
Mając na uwadze kryteria, według których nadaje się stopień doktora habilitowanego, czyli:

- A. posiadanie w dorobku osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse,
- B. wykazanie się istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej,

stwierdzam, że dr Jurij Renkas wprawdzie wykazał się istotną aktywnością naukową w zagranicznych uczelniach, ale nie spełnia według mnie najważniejszego kryterium, czyli kryterium znacznego wkładu w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse.

Moja negatywna opinia odnośnie do dorobku Habilitanta oparta została na następujących przesłankach:

1. Dr Jurij Renkas propaguje całkowicie błędną ideę, która głosi, iż w rachunkowości obowiązują fundamentalne prawa analogiczne do praw obowiązujących w naukach przyrodniczych. Konsekwencją tego poglądu jest przyjęcie tezy o „stałej ekonomicznej”, która zdaniem Autora opisuje wzrost różnych kategorii ekonomicznych, w szczególności wzrost kapitału ludzkiego.
2. Habilitant wyciąga na podstawie przeprowadzonych przez siebie badań nieuprawnione wnioski odnośnie do stałej stopy wzrostu, która jego zdaniem wynosi 8% w skali roku.
3. Poziom refleksji naukowej (wyciąganie wniosków syntetyzujących, wyprowadzanie analogii) prezentowany przez Habilitanta, pozostawia wiele do życzenia
4. Habilitant wielokrotnie powiela te same treści w różnych publikacjach i w ten sposób sztucznie powiększa ich liczbę. W roku 2021 J. Renkas opublikował 12 opracowań a w roku 2020 liczba publikacji wyniosła 8.

12

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dorobkiem naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym dra Jurija Renkasa stwierdzam, że w odniesieniu do jego dorobku nie zostały spełnione wymogi, o których mowa w art. 219 ust. 1., pkt. 1-3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2023.742). W związku z powyższym wnoszę o niedopuszczenie wniosku dra Jurija Renkasa do dalszego procedowania w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Bibliografia – spis prac i źródeł informacji cytowanych w recenzji

- Blaug, M., 1995. Metodologia ekonomii, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s.303-321
Czerwiński, Z., 1996. Czy ekonomia jest nauką, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 58, z. 1, s. 59-69
Fiedor, P., 2013. Obalenie hipotezy stałej ekonomicznej potencjalnego wzrostu, Zesz. Nauk. UEK, 920, s. 23-33
Hall, C., Lindenberger D., Kümmel, R., Kroeger, T., Eichhorn, W., 2001 The Need to Reintegrate the Natural Sciences with Economics”, BioScience Vol. 51 No. 8
Neal, F., Shone, R., 1982, Proces budowy modeli ekonomicznych, PWN Warszawa, s. 45
Radosiński, E., Punkty na sprzedaż, 2021 Forum Akademickie, 3.
Raport Banku Światowego: Globalne bogactwo rośnie, ale nierówności pozostają, <https://www.worldbank.org/pl/news/press-release/2018/01/31/poland-world-bank-report-rise-in-global-wealth-but-inequality-persists>

